

Lj. Protić i D. Sokolović, da pregleda nacrt zakona o grad. školama. Po pregledu ovaj zakonski projekat uskoro će biti pretresan i u plenumu Prosvetnog Saveta.

— Šolska mladina enorzadnice v Razborju pri Zidanmostu je odposlala ruski gladojuči mladini nabranih 306 kron potom pristoj. orož. postaj, poveljstva Zidanmost.

— »V boj za staro pravdo!« Ljudska in mladinska igra v 5. delih. — 1. Sv. vira (paganska pravljica), 2. Sv. Ciril in Metod, 3. Umeščevanje slovenskih knezov, 4. Kmečki upor, 5. Ilirija, 6. Po ujedinenju — epilog. — (Vsak del se lahko proizvaja samostojno.) Spisal jo je tov. Josip Lapaine. Kdor bi se zanimal, naj po hiti v Cerklje pri Kranju, kjer jo šolska mladina prvič proizvaja dne 18. junija 1922 ob 3. uri popoldne. Pešizlet iz Kranja do Cerklj — 2 uri, nazaj na »lojtrah«. Do svidenja!

— Iz Prekmurja. »Razmere okrajnih učiteljskih društev za Prekmurje« so vsled skrajne brezbriznosti odbora nevdržne. Obvestilo o tem smo prejeli v obliki grajalnih dekretov predsednik, tajnik in blagajničarka. V delno opravičbo izjavljiva v zadevi jaz kot predsednik ter tov. Duje kot tajnik, da sva storila v dosego reda v poslovanju dovolj mudnih, dragih potov in mučnih intervencij. Blagajniška knjiga, obenem imenik plačujočih članov tiskovine članskega izkaza in čeki za plačevanje članarine so v rokah g. blagajničarke. Potrebno je, da povzame pojasnilno besedo tudi g. blagajničarka ter obrazloži, zakaj ne izroči — in zakaj ne vrši poslov. — Avg. Požegar, predsednik.

— Državna realna gimnazija v Ptuj. Prijave za sprejemni izpit v I. razred dne 29. junija od 9. do 11. ure. Zadostuje tudi, ako raynateljstvo do tega dne po pošti dobi rojstni list in šolsko izpričevalo, ki mora imeti opombo, da je izdano v svrhu vstopa v srednjo šolo. Sprejemni izpit dne 30. junija pismeno od 8. do 10. ure, ustno pa popoldne po potrebi. Za začetek šolskega leta 1922/23 velja sledeči spored (ki se po morebitnih drugačnih odredbah izpremeni): Dne 11. septembra od 8. ure naprej, sprejemni izpit za II. do VIII. razred, ponavljalni in naknadni izpiti. Dne 12. septembra od 8. ure naprej sprejemni izpiti za I. razred; od 10. do 11. ure sprejem novih učencev iz drugih zavodov. Dne 13. septembra od 10. do 11. ure sprejem starih učencev.

Ravnateljstvo.

Vestnik učit. ženskih ročnih del.

»ŽENSKA ROČNA DELA IN UČITELJICE«.

(Piše: R. S.)

(Dalje.)

Manjka tudi za ta pouk nazoril in učil.

Še zvezki, kjer bi si risale deklice vzorec, katerega morajo izdelati, so malo kje uvedeni. Tu bi bilo seveda treba mnogo predrugačiti v dosego lepih uspehov. Toliko o kvačkanju s praktičnega vidika.

Kvačkanje se je razvilo po nekaterih deželah do prave umetnosti. Irske čipke so zaslovele v 19. veku po vsem svetu in so bile deželi ter izdelovalcem vir gmotnega dobička. Razvila se je ta umetnost po posebnih šolah, kjer se je proučevalo

krepko zagovarjal. Nova dela na slovenskem slovstvenem polju, nove šolske in pedagoške knjige in nove učne pomočke je skrbno in hitro naznanjeval in pre-sojeval.

O vsebini tega tretjega slovenskega šolskega lista (prvi je izhajal v Celovcu okoli l. 1850. pod imenom »Šolski prijatelj«, ki je izhajal pet let (1872.—1877.), ufegetnem pri priliki še govoriti. Omenim danes le to, da je na Krainskem dosti vspešno paraliziral delovanje »Krain. Lehrerverein« ter njegovih »Zweigvereinov«.

Poguma odbornikom in udom »Slov. učiteljskega društva« na nj mogel udihniti, da si jih malhno število bilo tudi v dobi najhujšega vladnega pritiska (1873. do 1877.) značajno.

Vrlemu predsedniku Govekarju so njegovo značajnost gotovo v greh šteli, ker je bil v tistih časih z Iga prestavljen v Šiško. »Slovenski učitelj« je na vzdramil na Štajerskem slovenske tovariše, da so imeli pogum, govoriti v svojih društvih oba jezika in da se svojih nadzornikov (v Gradcu neki Rožek, menda češki rojak), niso preveč bali.

Le na Koroškem ni imel »Slovenski učitelj« nič uspeha, ker ga ondotni tovariši (s čisto malo izjemo) niso marali brati L. Lapaine.

motive beneških čipk, in te motive uporabljajo za kvačkane čipke. Ta način kvačkanja je 1. umetnost, 2. izdeluje samo luksurjozne predmete in pride na osnovni šoli manj v poštev.

Enako mremo trditi o klekkanju. Ta tehnika izdeluje same čipke, sam luksus. Razširila se je tako hitro, da se ne more ugotoviti v kateri deželi se je najprej izvrševala. Dognano je, da so se čipke z dvema paroma vretepc izdelovale že v 15. stoletju v Italiji, Španiji in Nizozemski. Iz te preproste tehnike se je potem razvilo čipkarstvo po raznih deželah z raznimi motivi. Čipke, v katerih je videti tkani trak, ki se vije po vsem vzorcu, so imele svoj izvor v Brabantu. Od tam je došla bajé begunka na Saško in naučila Barbaro Uttmann te tehnike, Barbara Uttmann jo je l. 1561. začela širiti in se je po Češkem in Ruskem do dandanes ohranila kot domača industrija. Drugim motivom klekkanih čipk z mrežastim dnom, po katerem se vijejo okraski slični beneškim čipkam, se pripisuje izvor v Milanu. Genova ima zopet druge motive. Razlika med genovskimi in ruskimi motivi je zelo velika. Izrazi, s katerimi zaznamujemo različno motanje niti pri klekkanju, kažejo kako in kje se je ta tehnika razvijala. (Težki, ruski ječmen in oves, nežni francoski, Tull, Valenciennes, Brabant, Eternelle, Bruselj itd.) Na Saksonskem se je ustanovilo 28 čipkarskih šol, v katerih se učijo 6—14 letne deklice. Letni zaslužek deklice je znašal (v predvojnem času) k večjemu 100 mark. Tudi šole, kjer se izobrazijo učiteljice za to delo imajo tam, šola obsega štiri letnike. V osnovno šolo ta tehnika ni bila sprejeta ker ni pomembna za splošno vzgojo. V Sloveniji imamo tudi več čipkarskih šol. V teh šolah se vadijo, proizvajajo čipkarske umetnosti vseh narodov in se je na podlagi različnih motivov ustvaril poseben tip, ki je prišel v promet pod imenom idrijske čipke.

Bobinet stroj, izumljen okrog l. 1800 in še drugi stroji za izdelovanje čipk so seveda potisnili v ozadje domačo industrijo raznih krajev. Kier pa je ta industrija še razvita, bi morala šola zainteresirati učenke za njo. Kjer se klekkanje ne goji kot posebna industrija — to je v agrarnih krajih, kjer poljedelstvo ne dovoli časa za tako delo — tam ni pomembno za osnovno šolo in mnogo bolj primeren predmet za posebne in umetniške šole ročne dela. Na učiteljsko smo se vendar naučile tudi te tehnike.

Kratek čas pred vojno se je splošno trdilo, da je pletenje nogavice prevelik luksus. Za tri krone se je dobilo šest parov dobrih nogavic. Na roke pletene nogavice pa so stale par 3 krone in dolgi, mučni trud. Poznala sem šole, kjer se je vsled tega pletenje sploh opustilo. Ni se pletlo ne nogavice, ne drugega nič. Vojska je dvignila pletenju ugled. Doma, na roko pletene nogavice so trpežne, se dajo podplesti po večkrat in pavola ne stane toliko kakor nar kupljenih nogavic. Tudi se iz lana sprede nit doma in še barva, iz domače volne pa delamo tople, trpežne, zimske nogavice.

Ali bi morebiti vendar kazalo opustiti pletenje vzorčnega traka? Pletenje je težja tehnika nego kvačkanje. Deklica se mora deli časa truditi predno zna tako enakomerno, elastično in brez pogreška pletiti, da se lahko loti nogavice. Dandanes ne pletemo samo nogavic. Iz volne izdelujemo jopice, kane, otroške obleke, krila in vsakovrstne druge reči. Te reči se pletejo s posebnimi okraski-vzorci. Na vzorčnem traku pridobi deklica spretnost v pletenju in se nauči vzorce v izdelovanju raznih predmetov.

(Dalje sledi.)

Vestnik meščanskih šol.

JOSIP BRINAR: ČITANKA ZA MEŠČANSKE ŠOLE.

III. del.

Dokler so prehodni učni načrti, dokler se o le-teh posamezne šole šele svetujejo, kako jih izvesti in izpolniti, da bodo res ustrezali vsem pogojem mešč. šol v Sloveniji, toliko časa ne izdajajte novih učnih knjig. Po učnem načrtu se ravnaj vsaka učna knjiga, sicer je načrt iluzoren in nepotreben. Učnega načrta ne smemo danes prikrajati za kak poseben tip mešč. šole, temveč mora biti skupljen tako, da lahko učenec prestopi v obrtno, trgovsko, srednjo šolo in učiteljske. Zato je treba učne načrte vsaj primerjati, Slov. učni jezik na mešč. šolah hira, odkar so mu oddeljene le 3 ure; te trditve ne ovrže propagandni izgovor, da se vrši ves pouk v slov. jeziku. Formalna vsebina slovensčine kot učnega predmeta je, da učenec pravilno slovensko govori.

čita in piše, idejna vsebina pa je, da učenec s spoštovanjem vzljubi svoj jezik, ki mu bodi »jezik vseh jezikov, gibčni veter vonjivih blagoslavij, čista jasnost, bolj čista od intranije prozornosti neba, zlahtni sok«. »največji umotvor našega rodu« — in to more dati učencu le jezikovna učna ura, nikoli drugi predmeti.

Ko bodo učni načrti izpopolnjeni in dovršeni, tedaj naj prosvetno ministrstvo razpiše za vsak predmet konkurenčno ureditev učne knjige, kakor je to storilo pri učni knjigi o narodnem zdravju. Tako je upati, da dobimo od najboljšega najboljšo. Če tako dosega vse druge stroke sama dovršena dela, je to evidentno prava pot.

Mogoče so sestavitelju naročili, naj hiti, da preje dobimo ono, o čemer še sami ne vemo, kako bi. Mislim, da smo si v tem edini, da ne vemo še dodobra, kako je z našo mešč. šolo. Po različnih tipih tipljemo, pravega, enotnega pa ne zadenemo.

To je s čitanko v važni zvezi! Šoli obrtno trgovskega značaja ta čitanka ne ustreza, enotni mešč. šoli kot tipu nižje srednje šole tudi ne. Vzroki so jasni! Za šolo prve vrste bi naj bili obrtni in trgovski sestavki številne zastopani, v drugem primeru bi morala biti čitanka slovstvena, t. j. absolventu bi morala dati v minijaturi Sketovo slovstvo, ki je predpisano za višje razrede srednjih šol. Če pa namerava Brinar za 4. razred še posebej sestaviti čitanko, potem je v 3. delu marsikaj odveč in marsikaj manjka.

Toliko načelnih pripomb!

Naši prosvetni cenzorji naj vzamejo v roke le eno knjigo: »Četrto čitanko za nižje pučke šole u Hrvatskoj i Slavoniji« (Dr. Čajkovac), ki je izšla l. 1921. Kolika razlika! To je čitanka, ki je res napredek! Luksurijozno izdaje s 4 barvastimi ponatiskaj slavni hrvatskih umetnikov upodabljaioče umetnosti in z nebroj drugimi slikami; cena ji je le K 24. Brinarjevi čitanki, ki nosi le Aleksandrovo sliko, je cena K 64; skoro trikrat toliko. Res je: v enem letu je v vrednosti vse padlo, oziroma se je dvignilo, toda ta razlika v izdani in ceni je prevelika.

Vse je nekako prazno, enolično, nič resnično razveseljivega, nobenega vidnega napredka: kakor bi obrnil staro sukunio narobe, jo nekoliko zlikal in ji prišil nove gume! Saj imamo tudi Slovenci slike naših mojstrov, ki kličejo po uvrstitvi v čitanko. (Tratnikovi »Begunci«, Grobarjev »Sejalec« itd.) Tudi dramatika je preborna: Aškerčev »Zlatorog« je sicer srečno izbran, toda premalo je to.

Poglejmo Wichtreiovo »Mutter-sprache«! Nemška učna knjiga je, pa bi bila sestavitelju lahko za vzor.

Tone Gaspari.

Vestnik učitelj. upokojencev.

—up Beračit nikar! V 17. št. »Učit. Tov.« sem čital, da je Društvo vpokojenega učiteljstva v Sloveniji dobilo »od raznih denarnih zavodov, dobrotnikov in dveh učit. društev 3730 K in to na prošnjo društvenega odbora. Ako bi se vsota razdelila na ude, dobil bi vsak, oziroma vdova po niem 29 K. Med dobrotniki sta tudi celjsko in ptujsko učiteljsko društvo, prvo z 200 K, drugo pa z 20 K. Od te vsote bi prišlo na upokojenca oz. dediča 1 K 71 vin. Vlada nam je izboljšala gmotno stanje. Pustimo vsako beračenje, posebno pa sem proti temu, da bi se nadlegovala učiteljska društva. Ta imajo dovolj izdatkov za knjižnice, delegacijska zborovanja itd. Učit. društva pa imajo tudi sitnosti z udi, ki neredno ali sploh ne plačujejo udnine. O tem sem se prepričal dovolj ko sem predsedoval 20 let ptujskemu učiteljskemu društvu. Sicer pa je gotovo dandanes boljše v tem oziru. Ali ne? — Svetoval bi pa, da bi se posameznim, v bedi živečim učiteljem ali njihovi sirotam pomagalo na ta način, da bi se za nie nabiralo. Vsota, ki je za Društvo vpokojenega učiteljstva brezpomembna, bi pa bila posamezniku velike vrednosti. — Žiher.

Obrtno nadaljevalne šole.

—k Podkrajšek, Državlanski nauk. V kr. zalogi šolskih knjig in učil je izšla knjiga Podkrajšek državljanski nauk za obrtno učilišča. Obenem priporoča knjiga za obrtnike I. del obrtnik v svojem poklicu. Ta knjiga nudi mlademu obrtniku obilne poučne tvarine, in sicer vajencu in pomočniku ter tvorniškem delavcu, največ pa samostojnemu, zlasti mlademu obrtniku, ki ga pouči o vseh dolžnostih in pravicah (nastop obrta, obratne naprave, obseg in izvrševanja obrta, konec obrtne pravice, prenos obrtov, tekmovanje, razstave, zadrage, kredit, trgovinske in obrt-

ne zbornice itd.); dodatek I. se peča z važnejšimi posameznimi obrti, dodatek II. pa vsebuje vzorce za različna naznanila. Hvalevreden je tudi nemško-slovenski in slovensko-nemški slovarček posebno pa privezani beli listi, na katere se lahko za beležujejo spremembe v različnih predpisih.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevski zbori.

—po Šola v Št. Pavlu pri Preboldu je priredila na Vnebohodoovo lepo uspešno šolsko veselico. Pod spretnim vodstvom učitelja g. Roša in sodelovanjem tukajšnjega učiteljstva so se izvajale vse točke bogatega sporeda precizno. Deklamacije so bile brezhibno prednašane. Predvsem je žel »Zalostni mišek« pri gledalcih srčnega smeha. Pravo zlato zrno nam je nudil Župančičev »Razgovor«. To tragedijo dveh človeških src pa je preje komentiral g. režiser s par jasnimi besedami, da je bil navzočim razumljiv, ta v dušo segajoč dvogovor med materjo in sinčkom. — Trodejanka »Potovanje v deveto deželo« je jako ugajala. Nastop igralcev je bil siguren, igrali so naravno. — Tudi pevске točke pod vodstvom g. nadiučitelja Pečarja so se dobro proizvajale. Želi se, da bi g. Roš kmalu zopet nastopil s svojimi nadarjenimi diletanti.

—po V Studencih pri Mariboru je šolska mladina uprizorila na binkoštno soboto in nedeljo mladinsko igro »S neguljičica« v prostorni telovadnici Sokolskega doma. Uprizoritev je v moralnem oziru nadvse pričakovanje dobro uspela, čeprav so nastopili z večine otroci, ki so bili do preobrata že popolnoma »nemški«. Kaj zmore šola v kratkem času kljub težavnim razmeram, se je videlo pri tej prireditvi. Prireditelj je posetil tud gosp. nadzornik Lichtenwallner, kar je bilo malim igralkam in igralcem v posebno zadovolčenje. Prejšnji petek se je igralo brezplačno za vso šolsko deco.

—po Iz Bukovščice. Dne 5. t. m. (Binkoštni ponedeljek) se je priredila v Bukovščici p. Selca vrtna veselica s sledečim vzporedom: 1. Trije tički (burka v 2 dej.), 2. Šaljiva pošta, 3. Srečkolov, 4. Ples in prosta zabava. Čistega dobička je 16.000 kron, ki se uporabi za popravo poti. Poleg tega se je obvezal dati vsak kmet še po eno smreko. S tem smo pokazali, da z dobro voljo se da vse doseči. Vse točke prireditve so bile pod vodstvom tukajšnjega šolskega voditelja Štefana Scheina.

—po Predoslje. Učiteljstvu in šolski mladini v ponos je bil krasni uspeh treh prireditelj predoseljske šole. Mično ljubki so bili malčki v dramatisiranih deklamacijah, samozavestno je prikipevala domovinska ljubav v igri: Za domovino — iz prsij večjega naraščaja, solzno ginenost je vznemila 4 dejanska himna materini ljubavi v igri »Lojzka«, brezhibno so zaorila otroška grla v domorodnih pesnicah, posnemanja vredna je bila hvala pozabljenega »narodne noše«; tako dična oprema, kakor izborni kostumi, vse je pričalo o marljivem, požrtvovalnem delu vsega domačega učiteljstva. Sklonjene glave starih možakov, leskeče solze na ženskih obrazih, radostni vzkliki malih gledalcev, naj vas bodre na trudopolnem potu, ki je edino pravi.

—po Dekliška osnovna šola na Jese-nicah je praznovala dan kraljeve poroke s šolsko prireditvijo. Na programu so bile primerne deklamacije, pevске točke in dve igri. Dohodki se porabijo v prid ljudske knjižnice, ki se ustanovi na šoli.

Književnost in umetnost.

JEDNA ANKETA. »SRPSKI KNJIŽEVNI GLASNIK«.

(Konec.)

Milutin Jakšić (Crnja - Banat). »Dvoje je čim zakonodavstvo može ubrzati proces približavanja; dobro uredenje države i dobro uredenje društva našeg.« No ma kakvo da bude državno uredenje, nema ga koje će sve zadovoljiti. Za konsolidaciju države, međutim, nužno je zadovoljstvo što većeg broji, državljana. Ono se može postići poglavito dobrim uredenjem našeg društva, osobito rešenjem agrarnog pitanja. Ekonomsko oslobođenje je za narodne mase najglavniji deo oslobođenja. Zbog ekonomske potlačenosti ostavljale su one rodnu grud. Nije ih oslobodio ko ih i ekonomski ne oslobodi. Što te mase idu za plemenskim i profesionalnim strankama, to je zato što im one obećavaju ekonomsko oslobođenje. Ali država je ona koja ga može i dati. Srbija je već jednom dala svom narodu zemlju. To sad treba da primeni što bolje i što savršenije na